

POSTANOWIENIE

Dnia 18 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania M.G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o ustalenie właściwego ustawodawstwa i podleganie ubezpieczeniu społecznemu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 18 stycznia 2018 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...].
z dnia 22 listopada 2016 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od skarżącego na rzecz pozwanego kwotę 1.800
(tysiąc osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów procesu w
postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...]. wyrokiem z dnia 22 listopada 2016 r. oddalił apelację M.G. od wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 1 kwietnia 2016 r., mocą którego oddalono odwołanie ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 29 września 2015 r., stwierdzającej, że ubezpieczony jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega ubezpieczeniu społecznemu w okresie od dnia 6 marca 2013 r. do dnia 30 września 2013 r.

Okoliczności faktyczne sprawy nie były sporne. Wynika z nich, że odwołujący się mieszka i pracuje w Wielkiej Brytanii. Prowadził tam działalność gospodarczą od 6 kwietnia 2007 r. do 4 kwietnia 2014 r. i z tego tytułu podlegał brytyjskiemu

ubezpieczeniu społecznemu. Natomiast od 6 marca 2013 r. do 30 września 2013 r. został zgłoszony do ubezpieczenia społecznego w Polsce z tytułu wykonywania umowy zlecenia, zawartej z T. Sp. jawna. Organ rentowy uruchomił procedurę w myśl art. 16 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE L 2009.284.1, dalej rozporządzenie nr 987/2009), w wyniku której ustalił fakt niepodlegania ubezpieczeniu społecznemu w tym okresie na terenie Wielkiej Brytanii, a co więcej brytyjski organ emerytalny ustalił wstępnie polskie ustawodawstwo jako właściwe.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, istnieją podstawy do uznania, że działalność prowadzona na własny rachunek w Wielkiej Brytanii i czynności wykonywane w Polsce mieszczą się w pojęciu „podobnej działalności”, o której mowa w art. 14 ust. 4 rozporządzenia nr 987/2009. Jednak prawomocne wyłączenie z ubezpieczenia społecznego przez instytucję brytyjską wiąże polski organ rentowy, jak też Sąd. Z racji, że na terenie Wielkiej Brytanii odwołujący się prowadzi działalność gospodarczą, to brytyjska instytucja ubezpieczeniowa jest właściwa do oceny wyjątku, o którym mowa w art. 12 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (dalej rozporządzenie nr 883/2004). Skoro ubezpieczony został z tego systemu wyłączony, to - stosowanie do art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 - krajowy organ rentowy objął odwołującego się ubezpieczeniem społecznym, mając na uwadze zasadę podlegania tylko jednemu ubezpieczeniu społecznemu państwa członkowskiego (art. 11 rozporządzenia nr 883/2004).

Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny oddalił apelację z mocy art. 385 k.p.c.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego ubezpieczony zarzucił naruszenie prawa materialnego:

- art. 12 ust. 2 i art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 w związku z art. 14 rozporządzenia nr 987/2009, przez nieuwzględnienie faktu prowadzenia podobnej działalności w Wielkiej Brytanii i w Polsce oraz naruszenie przepisów postępowania cywilnego, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. przez zaniechanie wskazania brytyjskiemu organowi ubezpieczenia rodzaju zajęcia wnioskodawcy, a

ograniczenie się jedynie do wskazania, że była to praca najemna.

Skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania kasacyjnego.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał na rażące naruszenie art. 14 ust. 4 rozporządzenia nr 987/2004, a tym samym konieczność dokonania jego wykładni w kontekście ścisłej wymiany informacji między urzędami zainteresowanych krajów.

Pismem z dnia 1 marca 2017 r. skarżący przedstawił Sądowi Najwyższemu uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W sprawie nie wykazano ustawowych podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Nie chodzi więc tylko o formalne odwołanie się do jednej z wyżej wymienionych podstaw.

Ad casum, wnioskodawca łączy argument o rażącym naruszeniu art. 14 ust. 4 rozporządzenia nr 987/2009 z koniecznością dokonania jego wykładni, tak by doszło do możliwości precyzyjnego stosowania tego przepisu. Tak zestawiona argumentacja nie została poparta wskazaniem konkretnych podstaw, wynikających z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Można zatem, jedynie z racji użytych sformułowań, wnioskować o supozycji oczywistej zasadności skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) oraz istnieniu potrzeby wykładni przepisu budzącego poważne wątpliwości

(art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Przesłanka z w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. ma miejsce wtedy, gdy zasadność podniesionych w niej zarzutów wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). Chodzi zatem o taką sytuację, gdy nie tylko zgłoszony zarzut jest słuszny, ale także stwierdzona nieprawidłowość jest tego rodzaju, że powoduje jaskrawą wadliwość zaskarżonego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, LEX nr 2057365). Tymczasem w rozpoznawanej sprawie skarżący upatruje oczywistej zasadności skargi w okoliczności, że Sąd Apelacyjny w [...]. nie dokonał poprawnej wykładni pojęcia „wykonywanie podobnej pracy”. Tak skonstruowany argument nie konweniuje ze sposobem wykładni tego przepisu, jaki został zaprezentowany w pisemnych motywach zaskarżonego orzeczenia. Stąd trzeba przypomnieć skarżącemu, że Sąd nie oparł się na rozumowaniu, iż praca wykonywana w Polsce na umowę zlecenie, była pracą innego rodzaju niż praca wykonywana w Wielkiej Brytanii z racji prowadzonej tam działalności gospodarczej. *Ergo*, powołanie się w skardze kasacyjnej na „rażące naruszenie prawa” nie jest równoznaczne z tym, że zaskarżony wyrok oczywiście narusza prawo. Termin użyty przez autora skargi kasacyjnej jest pojęciem subiektywnym, natomiast oczywiste naruszenie prawa mieści się w sferze obiektywnej i łączy się z obowiązkiem wskazania przepisów, które zostały naruszone w sposób zauważalny bez wgłębiania się w ich tekst i bez doszukiwania się ich znaczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2002 r., II UK 163/02, OSNP 2003 nr 18, poz. 13). Kryterium oczywistej zasadności skargi kasacyjnej wymaga oceny podstaw skargi oraz ich uzasadnienia. Świadczy to o konieczności częściowo merytorycznej kontroli skargi już na etapie przedsądu oraz wskazuje na

prewencyjny charakter instytucji wstępnego badania skargi kasacyjnej (T. Ereciński, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze*, wyd. V, red. T. Ereciński). Oczywiście zasadność skargi bada się zatem w granicach wskazanych w niej zarzutów. Jednakże zauważyć należy, że jeżeli skarżący wskazuje na przepisy prawa materialnego, których stosowanie w praktyce wywołuje rozbieżności, czy też przepisy prawa wymagające wykładni, to z natury rzeczy nie mogą one równocześnie przemawiać za oczywistością skargi kasacyjnej. Co jest sporne nie może być oczywiste (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2016 r., I UK 466/15, LEX nr 2159122).

Z kolei, oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365), jak też przedstawić własną koncepcję propozycji interpretacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43).

Oceniając treść uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, wyłania się obraz braku wskazanych wyżej elementów. Z samego faktu wyjazdu wielu obywateli polskich do krajów UE nie wynika waga problemu, gdyż swoboda przepływu osób jest dostatecznie jasno wyjaśniona. Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Trybunału UE art. 49 TFUE przewiduje obowiązek zniesienia ograniczeń swobody przedsiębiorczości. Nawet jeśli, zgodnie z ich treścią, postanowienia TFUE odnoszące się do swobody przedsiębiorczości mają na celu zapewnienie korzystania z traktowania krajowego w przyjmującym państwie członkowskim, to jednak sprzeciwiają się także temu, aby państwo członkowskie pochodzenia utrudniało swemu obywatelowi albo spółce utworzonej zgodnie z jego ustawodawstwem wykonywanie działalności w innym państwie członkowskim (wyrok z dnia 8 marca 2017 r., Euro Park Service, C-14/16, EU.C.2017.177, pkt 58 i przytoczone tam orzecznictwo). Idąc dalej, skoro skarżący odwołuje się do

kryteriów wynikających z rozporządzenia nr 883/2004, to jego obowiązkiem było ich przytoczenie, a następnie wskazanie kierunku interpretacyjnego, z wykorzystaniem dotychczasowego dorobku orzeczniczego. W związku z tym należy przypomnieć, że koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego państw członkowskich Unii Europejskiej opiera się na zasadzie, że osoby przemieszczające się na terytorium Unii Europejskiej podlegają systemowi zabezpieczenia społecznego tylko jednego państwa członkowskiego (art. 11 rozporządzenia nr 883/2004). Nadto, w orzecznictwie wyjaśniono, że nie jest dopuszczalna ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 47), co zupełnie traci z pola widzenia skarżący przy budowie argumentacji o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. W sprawie oznacza to tyle, że polski organ rentowy nie ma kompetencji do oceny spełnienia warunków (albo ich braku) objęcia wnioskodawcy ubezpieczeniem społecznym w innym państwie członkowskim. Z powyższego wynika, że do organu rentowego, jak również do sądu polskiego, należy przede wszystkim ustalenie, czy osoba uprawniona podlega ubezpieczeniu społecznemu w danym państwie członkowskim, a nie ustalenie, czy ważny jest stosunek prawny będący podstawą objęcia jej ubezpieczeniem społecznym w tym państwie. Jeżeli organ rentowy poweźmie wątpliwości co do ważności stosunku prawnego będącego podstawą objęcia tytułem ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim w ramach postępowania w przedmiocie ustalenia ustawodawstwa właściwego, to nie może samodzielnie przesądzać tej kwestii (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2014 r., II UK 587/13, OSNP 2016 nr 1, poz. 13; z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 47; z dnia 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15, LEX nr 1977828; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2010 r., II UZP 2/10, OSNP 2010 nr 17-18, poz. 216).

Z tych przyczyn orzeczono w myśl art. 398⁹ § 2 k.p.c., a o kosztach postępowania w myśl art. 98 § 1 i art. 99 k.p.c.

